

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUS TUKKAKOSKELON METSÄSTYKSEN KIELTÄMISESTÄ METSÄSTYSVUOSINA 2018–2021

Pääasiallinen sisältö

Tukkakoskelo (*Mergus serrator*) on luokiteltu kansainvälisessä sopimuksessa suojelun tarpeessa olevaksi lajiksi. Kansallisesti tukkakoskelo on luokiteltu vaarantuneeksi. Suomessa pesivän tukkakoskelokannan suojelemiseksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kiellettäisiin tukkakoskelon metsästys kokonaan kolmen vuoden määräajaksi.

Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteena on tämän asetuksen avulla varmistaa, että tukkakoskelokantaa ei vaaranneta ja metsästyksen säätely noudattaa kestävästä käytöstä peräytyä, ottaen huomioon lajin Luoteis- ja Keski-Euroopassa talvehtivan kannan (75 000 – 105 000 yksilöä) pitkäaikainen taantuma ja suojeluluokituksen muutos AEWA-sopimuksessa.

Tukkakoskelo kuuluu Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelusta tehdyn sopimuksen (SopS 9/2000), jäljempänä AEWA-sopimus, piiriin. Tällä hetkellä tukkakoskelo on luokiteltu AEWA-sopimuksen liitteen 3 toimintasuunnitelman taulukossa sarakkeen A kategoriaan 3c, koska sen populaatio on alle 100 000 yksilöä ja arvioitu olevan vaarassa pitkäaikaisen vähenemisen vuoksi. Kyseinen suojeluluokitus (A3c) tarkoittaa, että tukkakoskelon metsästys tulisi kieltää. EU on asettanut luokittelulle varauman, mutta komissio siitä huolimatta suosittaa jäsenmaita noudattamaan AEWA:n luokitusta.

Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteena on, että tukkakoskelo siirtyisi AEWA-sopimuksen suojeluluokituksessa lajiksi, jonka metsästys voitaisiin sallia kansainvälinen hoitosuunnitelman puitteissa, joka toteuttaisi sopeutuvan metsästyksen säätelystä peräytyä (engl. *adaptive harvest management, AHM*), kuten metsähanhen kohdalla on toimittu.

Tukkakoskelon metsästys esitetään kiellettäväksi metsästyslain (615/1993) 38 §:n mukaisella asetuksella 3 vuodeksi (1.8.2018–31.7.2021).

1 Nykytila

Tukkakoskelokannan tila ja lajin metsästys

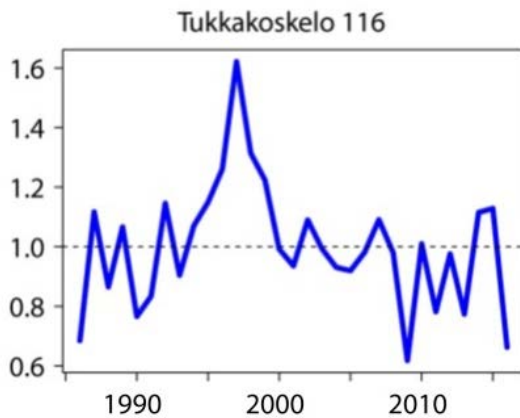
Tukkakoskelon Länsi- ja Keski-Euroopan talvehtiva kanta on viimeisimmän tiedon mukaan arvioitu olevan 75 000 – 105 000 yksilöä ja kannan on arvioitu olevan vakaa tai taantuva, mutta arvio perustuu huonolaatuiseen tietoon¹. Kansainvälisesti tukkakoskeloa ei ole arvioitu uhanalaiseksi. Euroopan tasolla laji on luokiteltu silmällä pidettäväksi².

---

¹ Draft 7th Edition of the Conservation Status Report (CSR7) of AEWA. http://www.unep-aewa.org/sites/default/files/document/aewa_stc13_14_csr7_including_annexes.pdf

² BirdLife International. 2015. *Mergus serrator*. The IUCN Red List of Threatened Species 2015: e.T22680485A103974190. Haettu 11.6.2018. <http://www.iucnredlist.org/details/22680485/1>

Suomessa pesivän kannan kooksi arvioitiin 50 000–70 000 yksilöä vuonna 2015 ja kansallisesti tukkakoskelo on luokiteltu vaarantuneeksi³. Saaristolintulaskentojen perusteella saaristossa pesivä kanta on taantunut lievästi v. 1986–2010⁴. Luonnonvarakeskuksen ja Luonnontieteellisen keskusmuseon vuodesta 1986 vuodesta lähtien tehtyjen vesilintulaskentojen mukaan tukkakoskelokannan pitkäaikaissuuntaus on ollut vakaa⁵ (Kuva 1).

Kuva 1. Tukkakoskeloon parimäärien suhteellinen muutos (indeksi) vuosina 1986–2016. Kunkin lajin indeksisarjan keskiarvo=1. Esim. indeksiluvun ollessa 0,5 lajin kanta on puolet koko jaksolle lasketusta keskimääräisestä kannanokoosta. Luku lajinimen perässä on aineiston keskimääräinen vuotuinen parimäärä.

Luonnonvarakeskuksen saalistilaston mukaan metsästysmaalit vuosina 2010–2016 on vaihdellut 200–3 700 välillä, keskiarvon ollessa noin 1 100 yksilöä⁶. Saalistiedustelun pienestä otoksesta johtuen vuotuinen vaihtelu saalismäärän arvioissa on suurta, esimerkiksi vuonna 2013 tukkakoskelosaaliin arvioitiin olevan 300 yksilöä ± 300 yksilöä 95 %:n luottamusvälillä⁷.

³ Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehtikoinen, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. 2016: Suomen lintujen uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Bird Species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 49 s. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/159435/Suomen_lintujen_uhanalaisuus_2015.pdf?sequence=1

⁴ Hario, M. & Rintala, J. 2010. Saaristolintukantojen kehitys Suomessa 1986–2010. Linnut-vuosikirja 2010. s. 40–51.

⁵ Helle, P. (toim.). 2017. Riistakannat 2016. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 41/2017. Luonnonvarakeskus, Helsinki. 54 s. http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/540131/luke-luobio_41_2017.pdf?sequence=1

⁶ Luonnonvarakeskus, metsästystilasto: <http://stat.luke.fi/metsastys>

⁷ Metsästys 2013. Riista- ja kalatalous – Tilastoja 6/2014. Suomen virallinen tilasto – Maa-, metsä- ja kalatalous. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. 36 s. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/519912/rkt2014_6.pdf?sequence=1

Tiedot sekä saaliin että kannan koosta ovat epävarmat. Olemassa olevien tietojen valossa metsästyskuolleisuus on kokonaiskantaan nähden alle 5 %. Erityisesti tukkakoskelolle suunnattua riistanhoitotyötä tehdään vähän, mutta laji hyötyy pienpetopyynnistä. Lisäksi sille rakennetaan pesälaatikoita.

Metsästyslaki ja sen nojalla annetut säädökset

Metsästyslain (615/1993) 20 §:n 1 momentin mukaan metsästystä on harjoitettava kestävän käytön periaatteiden mukaisesti ja siten, että riistaeläinkannat eivät vaarannu, luontoa ei tarpeettomasti vahingoiteta, riistakantaa ei vaaranneta eikä eläimille tuoteta tarpeetonta kärsimystä. Metsästyslain järjestelmässä riistaeläinlajien metsästämistä rajoitetaan ensisijaisesti metsästyslain 37 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetyllä vuosittaisella yleisellä rauhoitusajalla. Metsästysasetuksen (666/1993) 24 §:n 1 momentin 16 kohdassa on säädetty tukkakoskelon yleinen rauhoitusaika 1.1.–20.8. kello 12.00 saakka. Lisäksi metsästyslain 38 §:ssä on säädetty maa- ja metsätalousministeriölle toimivalta kieltää tai rajoittaa metsästys tilapäisesti enintään kolmen vuoden määräajaksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Metsästyslain 38 § on muutettu 1.8.2017 voimaan tulevalla lailla (504/2017). Sen mukaan, jos riistaeläinlajin kanta heikkenee pysyvästi tai tilapäisesti lajin esiintymisalueella tai osalla esiintymisaluetta, voidaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kyseisen riistaeläinlajin metsästystä rajoittaa tai se voidaan kieltää kokonaan. Riistaeläinlajin metsästystä voidaan rajoittaa tai se voidaan kieltää myös, jos tavoiteltava riistaeläinlajin leviäminen tai metsästyksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää. Metsästyksen rajoittaminen voi tarkoittaa myös velvoitetta merkitä saalis tunnistemerkillä. Rajoitus tai kieltä voi olla voimassa korkeintaan kolme vuotta. Jos riistaeläinlajin kanta voimistuu elinvoimaiseksi, rajoitus tai kieltä tulee kumota ennen määräajan päättymistä. Rajoitus tai kieltä voi olla: 1) alueellinen; 2) ajallinen; 3) saaliseläimen sukupuolta koskeva; 4) metsästäjäkohtainen saaliskiintiö; tai 5) pyyntivälinettä tai pyyntimenetelmää koskeva. Rajoituksesta, kiellosta tai tunnistemerkistä säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Maa- ja metsätalousministeriön on kuultava ennen asetuksen antamista niitä riistanhoitoyhdistyksiä, joiden toiminta-alueella rajoitus tai kieltä koskee.

Kysymyksessä on siten erityisesti vuosittaisten kannanvaihteluiden perusteella tapahtuvan tilapäisen metsästyksen säätelyn mahdollistamiseksi säädetty toimivalta, jota korostaa toisaalta velvoite kumota kieltä tai rajoitus ennen määräajan päättymistä, jos riistaeläinkanta voimistuu elinvoimaiseksi. Kysymyksessä ei siis ole mihinkään tiettyyn uhanalaisuusarviointiin sidottu toimivalta, vaan riistakantojen vuotuisen vaihtelun seurannan perusteella sovellettu toimivalta. Tältä osin aiempaa käytäntöä ei ole ollut tarkoitus muuttaa metsästyslain muuttamisen yhteydessä. Käytännössä alueelliset rajaukset tulee toteuttaa selkeästi siten, ettei niiden alueellisesta ulottuvuudesta synny epäselvyyttä.

Saalistilastoinnin tarkentamiseksi metsästysasetuksen 5 a § (392/2018) on muutettu siten, että jatkossa saaliiksi saadusta tukkakoskelosta olisi tehtävä saalisilmoitus Suomen riistakeskukselle. Asetuksen muutos tulee voimaan 1.8.2020 alkaen.

EU:n lintudirektiivi

Tukkakoskelon metsästystä säätelee myös Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY luonnonvaraisten lintujen suojelusta, jäljempänä *lintudirektiivi*. Tukkakoskelo kuuluu lintudirektiivin 1 artiklassa tarkoitettuihin lajeihin ja liitteen II B-osan lajeihin. Lintudirektiivin 2 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitettujen lintulajien kantojen ylläpitämiseksi sellaisella tasolla, joka vastaa erityisesti ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia ottaen huomioon taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset, taikka näiden kantojen mukauttamiseksi tähän tasoon. Lintudirektiivin 7 artiklan mukaan liitteessä II lueteltujen lajien kantojen koon, maantieteellisen levinneisyyden ja lisääntymisnopeuden takia koko yhteisössä niitä voidaan metsästä kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Liitteessä II olevassa B-osassa lueteltuja lajeja saa metsästää niissä jäsenvaltioissa, jotka liitteessä on erikseen mainittu: Suomi, Ruotsi, Tanska, Irlanti ja Malta. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että lajien metsästys ei

vaaranna suojelutoimenpiteitä niiden levinneisyysalueella. Edelleen 7 artiklan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että metsästys harjoitettuna voimassa olevien kansallisten toimenpiteiden mukaisesti vastaa kyseisten lintulajien järkevän hyödyntämisen ja ekologisesti tasapainoisen sääntelyn periaatteita ja että tämä käytäntö näiden lajien ja etenkin muuttavien lajien kantojen osalta on sopuinnussa 2 artiklasta seuraavien toimenpiteiden kanssa.

Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelusta tehty sopimus

Tukkakoskelo kuuluu Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelusta tehdyn sopimuksen (SopS 9/2000), jäljempänä *AEWA-sopimus*, piiriin. Vuonna 2015 AEWA-sopimuksen liitteen 3 toimintasuunnitelman taulukossa suojeluluokitus muutettiin sarakkeen A kategoriaan 3c, koska sen populaatio on alle 100 000 yksilöä ja arvioitu olevan vaarassa pitkäaikaisen vähenemisen vuoksi. Kyseinen suojeluluokitus (A3c) tarkoittaa, että tukkakoskelon metsästys tulisi kieltää.

Suomen kanta oli tuolloin (E-kirje 59/2015 vp)⁸, että Suomi voi tukea ehdotusta tukkakoskelon luokituksen muuttamiseksi sillä ehdolla, että luokitukseen liitetään poikkeus, että kyseisen populaation kohdalla sallitaan adaptiivinen kestävä metsästys kansainvälisen hoitosuunnitelman puitteissa. Eduskunnan suurivaliokunta, ympäristövaliokunta ja maa- ja metsätalousvaliokunta yhtyivät valtioneuvoston kantaan. Maa- ja metsätalousvaliokunta korosti tukkakoskelon osalta sitä, että adaptiivinen kestävä metsästys kansainvälisen hoitosuunnitelman puitteissa tulee sallia. Kansainvälisen sopimuksen kokous (MOP 6) ei kuitenkaan hyväksynyt Suomen kantaa, joten luokitukseen ei liitetty metsästyksen sallivaa poikkeusta. EU on asettanut luokittelulle varauksen, mutta komissio siitä huolimatta suosittaa jäsenmaita noudattamaan AEWA:n luokitusta⁹.

AEWAN suojeluluokituksen sarakkeen A luokkaan 3c on mahdollista lisätä poikkeus (asteriski *), jonka nojalla kestävä metsästys voisi olla mahdollista jatkaa osana kansainvälisen hoitosuunnitelman puitteissa toteutettua metsästyssääntelyä. Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteena on, että tukkakoskelo siirtyisi lajiksi, jolle olisi laadittava kansainvälinen hoitosuunnitelma, joka mahdollistaisi sopeutuvan metsästyksen sääntelyjärjestelmän (engl. *adaptive harvest management, AHM*) kuten metsähänhen (*anser fabalis fabalis*) kohdalla on toimittu.

2 Metsästyksen kieltäminen 1.8.2018-31.7.2021 välisenä aikana

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kielletäisiin tukkakoskelon metsästys koko maassa maata metsästyksvuosina 2018-2019, 2019-2020 ja 2020-2021.

1 § Tukkakoskelon metsästys

Asetuksen 1 §:n 1 momentissa kielletäisiin tukkakoskelon metsästys 20.8.2018-31.7.2021 välisenä aikana koko maassa.

2 § Voimaantulo

Asetuksen 2 §:n 1 momentissa säädettäisiin asetus tulemaan voimaan elokuussa 2018 kolmen vuoden määräajaksi 31.7.2021 saakka.

---

⁸ Valtioneuvoston selvitys: Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelemisesta tehdyn sopimuksen (AEWA) muuttaminen. E 59/2015 vp. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/E_59+2015.aspx

⁹ EU:n komission kirje 18.1.2016 Ref. Ares(2016)242718 Note to the members of The ORNIS Committee

3 Esityksen vaikutukset

Tukkakoskelo on riistalajina hyvin harvalukuinen ja vuotuiset saaliit ovat olleet pieniä, joten yksittäiselle metsästäjälle vaikutus tukkakoskelon metsästyksen määräaikaiselle kieltämiselle jää vähäiseksi. Luonnonvarakeskuksen saalistilaston mukaan vuosina 2009-2016 tukkakoskeloita saaliiksi saaneiden metsästäjien määrä on vaihdellut 100-800 metsästäjän välillä. Metsästyksen keskeyttäminen ei luultavasti paranna oleellisesti tukkakoskelokannan tilaa Suomessa. Se kuitenkin varmistaa, ettei metsästyksellä vaikuta kanta vähentävästi, kunnes metsästyksen kestävyys voidaan kansainvälisen sopimuksen puitteissa varmistaa.

4 Asian valmistelu

Asetusluonnos on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä yhteistyössä Suomen riistakeskuksen kestävä metsästyksen tiimin asiantuntijoiden kanssa.

Asetusluonnoksesta pyydettiin lausuntoja seuraavilta tahoilta: ympäristöministeriö, Luonnonvarakeskus (LUKE), Suomen riistakeskus, riistanhoitoyhdistykset, Metsähallitus, Saamelaiskäräjät, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK), Svenska lantbruksproducenternas centralförbund (SLC), Suomen Luonnonsuojeluliitto, WWF Suomi, BirdLife Suomi ry, Suomen Metsästäjäliitto ry, Natur och Miljö r.f.

Lausunnoissa todettiin pääosin seuraavaa:

5 Voimaantulo

Maa- ja metsätalousministeriön asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 20.8.2018.